

Pohádkové malování

Mgr. Kamila Balharová, ZŠ Tábořská, Praha

Dominantní složka	Literární výchova
Vztah k dalším podkapitolám	Jazyková výchova, Komunikační a slohová výchova
Ročník	6.
Anotace	Literární výchova se prolíná s opakováním a upevňováním vědomostí z tvarosloví a tvorbou vlastního textu podle daných pravidel. Literární část je zaměřena na žánr pohádka, její znaky i na autory pohádek. Tvarosloví na procvičení podstatných jmen jednotlivých rodů. Komunikační a slohová výchova se zabývá vlastní tvorbou textu a odpovídající úpravou vznikající knihy.
Časový rámec	4 vyučovací hodiny
Klíčová slova	hádanka, pohádka, podstatná jména, rod, vzor

Obsah

Metodika	1. Metodický přehled	2
	2. Úvod	2
	3. Metodický komentář	2
	3.1 První hodina – Seznámení s pohádkou pohybem i slovem	2
	3.2 Druhá a třetí hodina – Asociace a práce s omalovánkami	3
	3.3 Čtvrtá hodina – Presentace práce, pohádková knížka	4
Materiál	4. Závěr	4
	5. Zdroje	5
	Pracovní listy pro žáky č. 1–3	6–8

D

2.7

1. Metodický přehled

Klíčové kompetence	k učení, komunikativní, sociální a personální
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Výukové metody a strategie	práce ve skupině, asociace
Co potřebujeme	Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, fólie podle počtu skupin

2. Úvod

Tato lekce předpokládá schopnost práce s různými typy slovníků. Žáci společně pod vedením pedagoga objevují znaky pohádky, vytváří ve dvojici vlastní text k dané ilustraci. Spolupracují ve skupině, jsou zodpovědní za společný cíl – vytvořit **třídní pohádkovou knížku**. V průběhu práce si žáci také procvičí určování vzorů podstatných jmen.

3. Metodický komentář

3.1 První hodina – Seznámení s pohádkou pohybem i slovem

Žáky nejprve motivujeme tak, že jim téma následujících hodin neřekneme hned, ale mají ho odhalit pomocí **hádanky**. Napíšeme na tabuli pod sebe slova PRINCEZNA, OHENĚ, HAD, ÁJA, DRAK, KLENOT, ALIBABA.

Žáci by měli společnými silami (nebo individuálně, záleží na nás) zjistit, že z prvních písmen slov lze složit slovo POHÁDKA.

Jinou variantou hry je, aby se žáci pokusili přijít na to, co mají napsaná slova společného.

Hádanka nám tak poslouží jako zajímavý vstup do tématu.

Hra na pohádkové bytosti

V další fázi hodiny pokračujeme pohybovou hrou na pohádkové bytosti. Žáci se pohybují volně po třídě v rytmu našeho tleskání. Když přestaneme tleskat, vyslovíme jednu pohádkovou bytost, např. král – a žáci se začnou pohybovat tak, jak by se podle nich král pohyboval. Pohyb krále zrušíme opětovným tleskáním. Hru několikrát opakujeme a volíme další pohádkové bytosti (např. rozhněvaný drak, čaroděj, princezna, Honza jdoucí do světa, princ na koni, chytrá liška, kouzelný dědeček).

Kouzelné předměty

Nejprve rozdělíme žáky na skupiny (nebo se do skupin rozdělí sami žáci), rozdáme jim papíry a zadáme úkol:

■ *Napište, jak pohádky začínají, a vyjmenujte co nejvíce kouzelných předmětů, na které si z pohádek vzpomenete.*

Tuto činnost vymezíme asi třemi minutami. Po uplynutí časového limitu jednotlivé skupiny přečtou, co napsaly, a společně hodnotíme, zda úkol splnily, případně v čem chybovaly. Sporná tvrzení by měly skupiny obhájit – například uvést pohádku, ve které se jejich kouzelný předmět vyskytuje. Námitky vyslovují ostatní skupiny, konečná rozhodnutí patří nám učitelům.

Po těchto aktivitách a následné diskusi by měli žáci umět odpovědět na otázku:

■ *Co mají pohádky společné?*

Společně s žáky pak vytvoříme jednoduchý zápis do sešitu.

Domácí úkol

Na závěr zadáme žákům domácí úkol:

■ *Podívejte se do své knihovničky a napište do sešitu 3–5 názvů pohádkových knížek a jejich autorů.*

Pokud zbude čas, povídáme si o pohádkách, které nám rodiče četli doma a které jsou naše nejoblíbenější.

3.2 Druhá a třetí hodina – Asociace a práce s omalovánkami

Následující hodinu již žáci vědí, jaké téma je čeká. Hodinu zahájíme netradiční kontrolou domácího úkolu. Zahrajeme si hru na **Vybavování pojmů**.

Vybavování pojmů

V této aktivitě zadáváme žákům pojmy z minulé hodiny a ze zadaného domácího úkolu, tj. pohádkové bytosti, kouzelné předměty, autory a názvy pohádek:

■ *Řekněte jeden po druhém jedno slovo či sousloví na téma, které vám řeknu.*

Důležité je, aby každý žák dával pozor na to, co říká jeho spolužák, nesmí se opakovat již použitá slova.

Dbáme také na to, aby se žáci nepřekřikovali, počkali, až domluví předchozí. Žáci by neměli upozorňovat na to, že se dané slovo už vyskytlo (snižuje to koncentraci pozornosti).

Určování rodů

Práce pokračuje ve dvojicích, maximálně v trojicích. Pokud máme ve třídě více integrovaných žáků se specifickou poruchou učení, dohlédneme, aby tvořili dvojici s některým z nadaných žáků.

Každá dvojice dostane jednu ze tří omalovánek s pohádkovým námětem (viz **pracovní listy pro žáky č. 1–3**). První omalovánka zobrazuje rytíře a žáci si mohou procvičit podstatná jména rodu mužského. Druhá, s obrázkem princezny, se týká podstatných jmen rodu ženského a třetí omalovánka s pážetem procvičuje podstatná jména rodu středního.

Na tabuli napíšeme seznam úkolů pro žáky; můžeme je však také jednotlivým skupinám rozdat.

Pak sledujeme práci dvojic, a pokud je třeba, pomáháme jim.

Úkoly

1. Vysvětlíte si navzájem význam jednotlivých slov. Pokud význam neznáte, použijte slovník. (Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost)
2. Podle návodu vybarvíte obrázek.
3. Vymyslete pohádku, ve které použijete co nejvíce slov uvedených na obrázku.
4. Pohádku dejte ke kontrole učiteli.
5. Po kontrole úhledně přepište text. Střídejte se v psaní po jednotlivých větách.
6. Obrázek i pohádku vložte do fólií připravených u učitele.

Na tuto aktivitu doporučujeme rezervovat si dostatek času, nejlépe zbytek druhé a celou třetí hodinu.

3.3 Čtvrtá hodina – Presentace práce, pohádková knížka

Jednotlivé dvojice prezentují výsledky své práce. Sledujeme, kolik slov z obrázku žáci použili, zda vybarvili vše správně, zařadili podstatná jména ke vzorům, přepsali pohádku a střídali se při psaní. Práci žáků ohodnotíme známkou.

Nakonec všechny fólie spojíme do desek, a tak nám vznikne vlastní **pohádková knížka**. Doporučujeme předvést na třídní schůzce rodičům, neboť pohádky jsou často velmi nápadité. Někteří rodiče si pak dokonce tuto knížku i zkopírovali a svým dětem zařadili do knihovničky.

Další náměty pro práci s omalovánkami

1. Procvičování přiřazování jmen ke vzorům jako domácí úkol.
2. Seřazení slov podle abecedy.
3. Po vybarvení obrázku vybrat slova jednoho vzoru – jedné barvy – a tato slova uvést v zadaném pádu. Při vyhledávání pomáhá barva. Cílem je uvědomit si analogie.
4. Vyhledávání historismů a neologismů v návaznosti na vývoj českého jazyka a hledání významů slov ve slovnících (pro starší žáky).

D

2.7

4. Závěr

Na pozadí literárního žánru pohádky se nám zde nabízí několik námětů, jak s žáky zábavnou formou procvičit pro ně nezábavnou látku mluvnických kategorií; pracuje se s asociacemi žáků, využívá se metody tvůrčího psaní a rovněž se žáci zdokonalují v práci se slovníky.

Očekávané cíle a výstupy:

Žák

- pracuje se slovy, vyhledává jejich významy ve slovnících
- vyhledává slova typická pro pohádky a obhájí svůj výběr
- třídí slova podle zadaných kritérií (rody, vzory podstatných jmen, znaky pohádky)
- rozvíjí svou slovní zásobu

- uplatňuje znalosti v praxi
- spolupracuje ve skupině

5. Zdroje

Lang, B., Berberichová, Ch.: *Každé dítě potřebuje speciální přístup*. Portál: Praha, 1998.

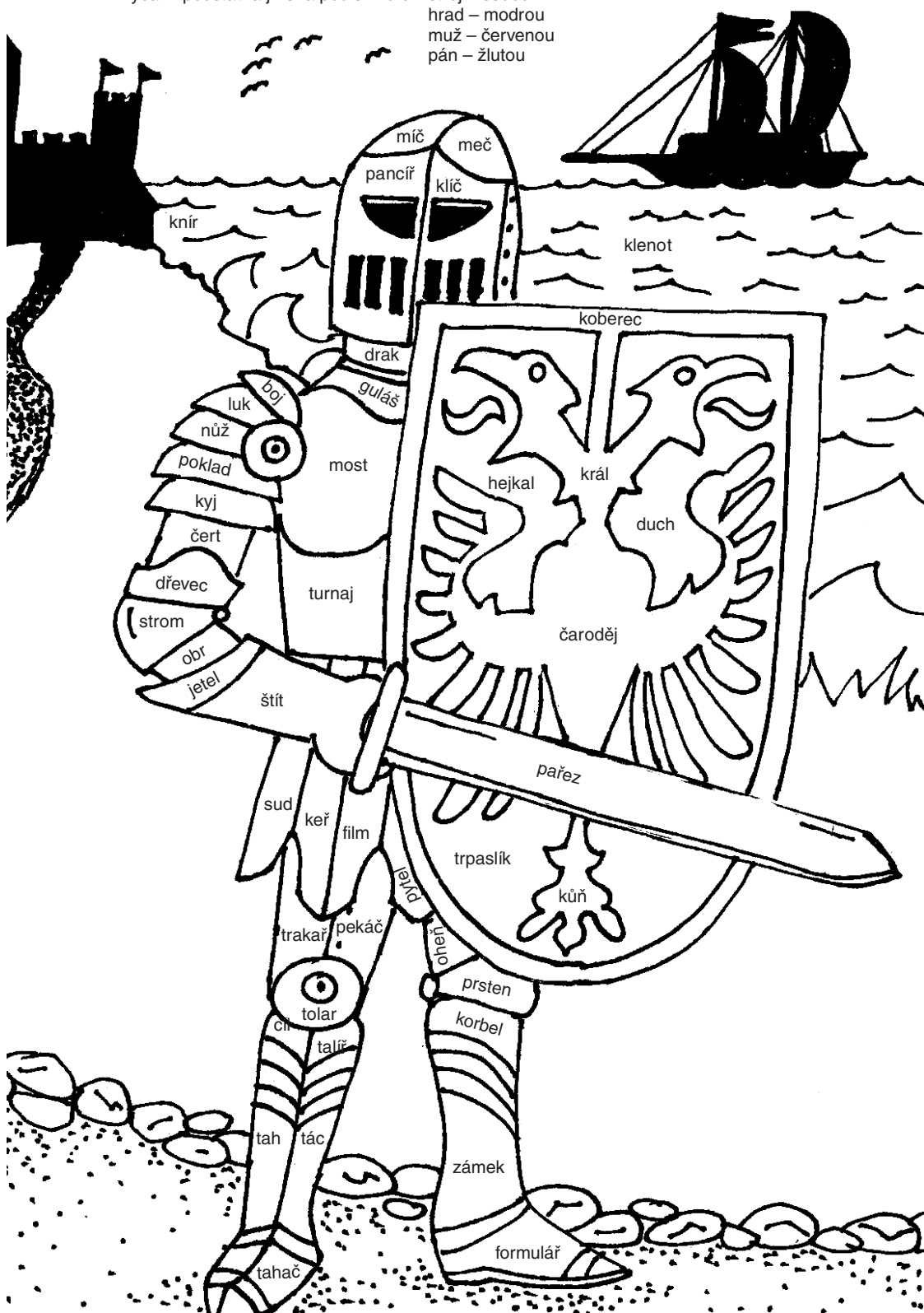
Košťák, J.: *Literatura. 1. díl*. Fortuna: Praha, 1994.

Dvořáková, Z.: *Český jazyk – tvarosloví*. Fortuna: Praha, 1993.

Pracovní list pro žáky č. 1 – RYTÍŘ

Podstatná jména rodu mužského

Vybarvi podstatná jména podle vzoru: stroj – šedou
hrad – modrou
muž – červenou
pán – žlutou

D

2.7

Pracovní list pro žáky č. 2 – PRINCEZNA

Podstatná jména rodu ženského

Pracovní list pro žáky č. 3 – PÁŽE

Podstatná jména rodu středního

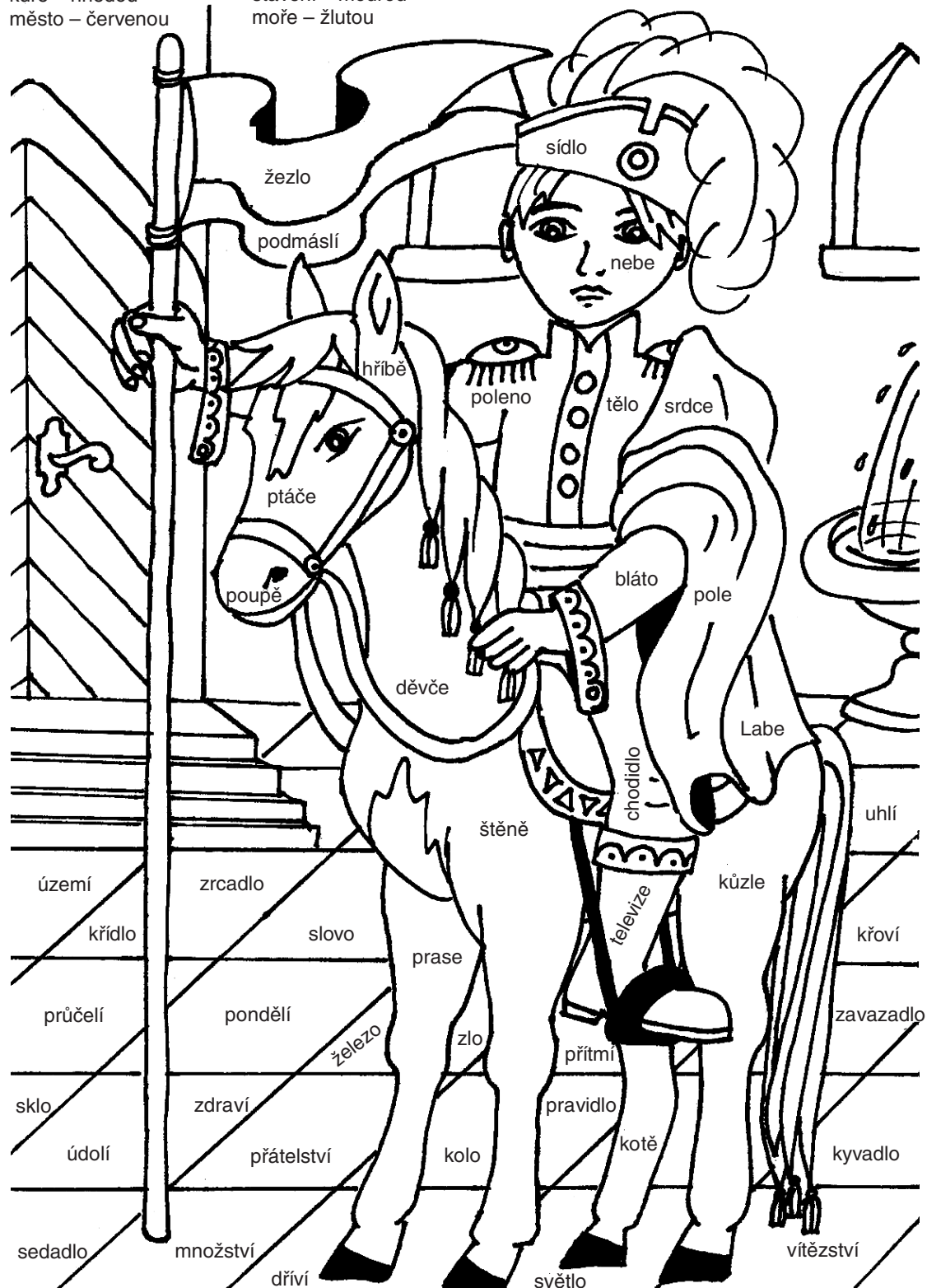
Vybarvi podstatná jména podle vzoru:

kuře – hnědou

stavení – modrou

město – červenou

moře – žlutou

D

2.7